Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları: Elazığ İli Örneği*

Enes Polat

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9137-4881>

Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü Yüksek Lisans Mezunlu, Elazığ – TÜRKİYE

Doç. Dr. Özcan Demir

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9382-6781>

Fırat Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Elazığ – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 24.09.2020

Kabul: 18.04.2021

On-line Yayın: 30.06.2021

Anahtar Kelimeler

Denetim

Bağımsız Denetim

Muhasebe

Muhasebe Meslek Mensupları ve

Bağımsız Denetçi

Araştırma Makalesi

* Bu çalışma, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda aynı adla kabul edilen Yüksek Lisans Tezi'nden üretilmiştir.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.46574>

Öz

Bağımsız denetlemenin giderek artan önemi özellikle gelişmiş veya gelişmekte olan bütün ülkelerde daha fazla değer kazanmaktadır. Muhasebe sistemlerinin daha da karmaşık hale gelmesi ve muhasebe işlemlerinin de giderek zorlaşması işletmelerin giderek büyümesi gerçekleşmektedir. İşletmelere ilişkin karar vericilerin, bu karışık sistem çerçevesinde karar verebilmelerini daha da güçleştirmektedir. Bu nedenle işletme yöneticilerinin doğru ve güvenilir bir karar vermeleri için işletmenin mali tablolarının vermiş olduğu verilerin gerçeği yansıtması gerektirmektedir. Yararlanılan mali tabloların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı ancak yapılacak denetlemeyle tespit edilmesiyle mümkündür. Denetlenme faaliyetlerini yerine getirecek meslek mensuplarının (SM, SMMM, YMM) mesleki tecrübesi, bilgisi ve diğer özellikleri büyük önem arz etmektedir. Yapılacak olan denetlemenin kaliteli ve güvenilir olması, meslek mensuplarının denetleme risklerini en alt seviyeye düşürülmesiyle gerçekleşebilmektedir. Bu çalışmada öncelikle literatür incelemesi yapılarak muhasebe meslek mensuplarının denetime bakış açılarını ölçmek ve muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim hakkındaki bilgileri-görüşleri, denetim faaliyetlerine hazır olup olmadıkları ile bağımsız denetimin faydalı olup olmayacağı yönündeki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, bağımsız denetim alanındaki değişikliklerle meslek mensuplarının bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, Elazığ ilinde faaliyet gösteren 250 (bağımlı ve bağımsız tespit edilerek) meslek mensuplarından 155 kişiye ulaşılmış ve yüz yüze görüşme yoluyla anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS-22.0 programı kullanılmıştır. Ayrıca verilerin tespiti amacıyla değişkenler arasında t testi ve Tek yönlü (One way) Anova testi yapılarak sonuçlar yorumlanmıştır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Polat, E. ve Demir, Ö. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları: Elazığ İli Örneği. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(85): 519-540.

***Perspectives of Professional Accountants on Current Developments in
the Field of Independent Audit: The Case of Elazığ Province***

Enes Polat

Firat University, Graduate of Business Administration of Social Sciences Institute, Elazığ – TURKEY

Assoc. Dr. Özcan Demir

Firat University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business
Administration, Elazığ – TURKEY

Article History

Submitted: 24.09.2020

Accepted: 18.04.2021

Published Online: 30.06.2021

Keywords

Auditin

Independent Auditing

Accounting

Professional Accountants and
Independent Auditors Page

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.46574>

Abstract

The growing importance of independent auditing is gaining greater value, especially in all developed or developing countries. As the accounting systems become more complex and accounting transactions become more and more difficult, the growth of enterprises is realized. That makes it difficult for business decision-makers to make decisions within this complex system. For this reason, in order for business managers to make an accurate and reliable decision, the data provided by the entity's financial statements must reflect the truth. Whether the financial statements used reflect the truth or not is only possible by assessing with auditing. Professional experience, knowledge and other characteristics of the members of the profession (SM, SMMM, YMM) that will carry out the auditing activities are of great importance. The quality and reliability of the audit to be performed can be realized by minimizing the audit risks of the independent auditor. In this study, first of all, literature review is conducted to measure the perspectives of accounting professionals to auditing and to answer the questions of professional accountants about their independent auditing, whether they are ready for audit activities and whether independent auditing will be useful. In addition, the study aimed to determine the perspectives of the members of the profession with the changes in the field of independent audit. For this purpose, 155 persons from 250 (dependent and independent) professionals in Elazığ province were reached and a questionnaire was administered through face-to-face interviews. SPSS-22.0 program was used in the analysis of the research data. In addition, in order to determine the data, the results were interpreted by performing t-test and One-way Anova test among the variables.

GİRİŞ

Bir işletmenin önceden belirlenmiş standartlar çerçevesinde, işlemlerinin ve faaliyet sonuçlarının uygunluğunun belirlenmesi için yapılan inceleme ve gözden geçirmeler denetim olarak ifade edilir. Finansal faaliyetlerin denetlenmesinde ekonomik denetim, muhasebe denetimi veya finansal tablo denetimi ifadeleriyle sık sık karşılaşılmaktadır.

Bu bağlamda elde edilen bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğunun tespiti bağımsız denetimle sağlanmaktadır. Giderek günümüzde önem derecesi artmasıyla beraber, sermaye piyasasında güven ortamının oluşturulmasında önemli bir etken bağımsız denetim sağlamaktadır. Bağımsız denetim faaliyetlerine duyulan ihtiyaç, özellikle giderek gelişen ve karmaşıklaşan ticari işlemlerin işletmelerin sunmuş olduğu bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğunun belirtilmesinden kaynaklanmaktadır.

21. yy başlarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve bazı ülkelerde yaşanan bağımsız denetim skandalları ile birlikte finans alanında faaliyet gösteren işletmelerin bağımsız denetime karşı güvenlerinde sarsılmalar ortaya çıkmıştır. Başta ABD olmak üzere İngiltere, Kanada, Japonya ve diğer gelişmiş bazı ülkelerdeki yetkili otoriteler kuruluşların karşılaştığı bu finansal anlamda güvensizliğe çözüm bulmak için köklü değişime gidilmiştir. Bağımsız denetimiyle alakalı olarak yapılan kanunları ve bağımsız denetim gözetimini uygulayacak kurumlar oluşturulması şeklinde düzenlemeler oluşturulmuştur. Finansal bilgilerin güvenilirliğinin artırılması, bağımsız denetim kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve gözetiminin yapılmasına ilişkin yapılacak yasal düzenlemelerle kaliteli bir hizmet elde edilmesi amacı güdülmüştür.

Muhasebe meslek mensuplarının taşıdığı önemli sorumluluklarından bir tanesinde şirketlerin bünyesinde bulundurduğu bilgileri kullanma yetkisi olan ve şirketin ihtiyaçları üretirken toplumun çıkarlarını da göz ardı etmemesidir. Meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinde bir takım sorunlarla karşılaşmalarına ve beklentilerine yol açan etkenlerden biride bünyelerinde bulundurdıkları sosyal sorumluluk duygusundan kaynaklanmaktadır. Yapılacak faaliyetlerle birlikte karşılaşılan bu sorunlarda ortadan kalkacaktır. Bu bağlamda çalışmamızda Elazığ ilinde faaliyet de bulunan muhasebe meslek mensuplarının denetime bakış açılarını ölçmek ve muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim hakkındaki bilgileri-görüşleri, denetim faaliyetlerine hazır olup olmadıkları ile bağımsız denetimin faydalı olup olmayacağı yönündeki sorulara cevap bulunamaması ve ayrıca çalışmada, bağımsız denetim alanındaki değişikliklerle meslek mensuplarının bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Literatür Çalışması

Pike (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, denetçi bağımsızlığı ve denetim kalitesi konuları incelenmiştir. Araştırmanın sonunda, bağımsız denetçi ve şirketlerin nitelikleri ve bunların birbirleri arasındaki ilişkiden etkilendiği ileri sürülmektedir.

Elitaş vd. (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının/Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) algısı incelenmiştir. Çalışma, Afyon, Denizli ve Uşak illerinde faaliyet yürüten 139 muhasebe meslek mensubu üzerinde anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun TMS konusuna bilgi sahibi olduğu fakat yine de bu konuda eğitim almalarının kendileri için daha iyi olacağı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra TMS' nin uygulanma zorluğu nedeniyle, 16-20 yıl arası faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının, 1-5 yıl arası faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına göre, mesleklerini bırakmayı düşündükleri tespit edilmiştir.

Çelik (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, muhasebe meslek elemanlarının TRFS'ye bakış açıları incelenmiştir. Çalışma, Niğde İlinde faaliyet gösteren 65 meslek elemanı üzerinde anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda, standartların algılanmasında, cinsiyet değişkeninin etken olmadığı ancak öğrenim durumu değişkeninin etken olduğu belirtilmiştir. Buna sonuca ek olarak

TFRS' ye göre hazırlanan finansal tabloların, kullanıcılara daha fazla güven vereceği, TFRS' nin yalnızca çeviri olması değil, uygulama konusunda daha anlaşılır hazırlanması gerektiği, TFRS' de yapılan açıklamaların uygulamalar için yeterli olmadığı, TFRS' nin çok sık değişmesinin önlenemeyecek sorunlar ortaya çıkaracağına düşünülüyor belirtmiştir.

Erol Fidan ve Cinit (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, TFRS' yi ve KOBİ TFRS' yi kullanmaya başlayan muhasebe meslek mensuplarının TFRS ve KOBİ TFRS hakkındaki algıları incelenmiştir. Çalışmanın uygulama kısmı Eskişehir ilinde faaliyette bulunan 152 muhasebe meslek mensubu üzerinde anket tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise, muhasebe meslek mensuplarının yarısından fazlasının TFRS ve KOBİ TFRS hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiş ve yaklaşık %72' lik kısmının ise TFRS ve KOBİ TFRS' nin uygulamayı zorlaştıracığını belirtmiş ve buna ek olarak KOBİ TFRS uygulamasının muhasebecilerin iş yükünü artıracığını belirtmişlerdir.

Özcelik vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bağımsız denetim alanında yapılan "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu" çerçevesindeki değişikliklere, muhasebe meslek mensuplarının bakış açıları değerlendirilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmı Isparta ve Burdur illerinde faaliyet yürüten 393 muhasebe meslek mensubu üzerinde anket tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, meslek mensuplarının yaklaşık yarısının denetçi ruhsatı almayı düşündükleri, %54' ünün ise, sermaye şirketlerinin denetime hazır olması için 5 yıl gibi bir süre gerektiğini düşündükleri, belirtilmiştir.

Sawan ve Hamuda (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, denetim firmalarının ve Libya Muhasebeciler ve Denetçiler Derneği'nin (LAAA) denetim mesleğinin geliştirilmesinde ne ölçüde önemli bir rol oynadığını incelemiştir. Araştırma, Libya kamu şirketlerinde çalışan; Libya'daki denetim firmalarında çalışanlar, ve Libya Denetçiler ve Muhasebeciler Birliği (LAAA) için çalışan kontrolörler üzerinde anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, LAAA'nın denetçi bağımsızlığı algısını iyileştirmek için uluslararası denetim ve muhasebe standartlarını benimsemesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Mohiuddin (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Bangladeş'teki denetçi bağımsızlığı algısının düşük seviyede olduğunu ve etkili kurumsal yönetim uygulamaları ile bu algının artacağı tespit edilmiştir.

Uyar ve Özdemir (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Antalya ilindeki Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelerin bağımsız denetime bakış açıları incelenmiştir. Çalışma sonucunda, işletmelerin bağımsız denetime yeteri kadar önem vermediği, denetimi yasal bir zorunluluk olarak gördükleri, işletmelerin aile işletmesi olmasından nedeniyle kapalı bir politika benimsediği, yasal zorunluluk dışında bütçe ayıramadıkları ve bağımsız denetimin işletme yöneticileri ve çalışanlar tarafından tam olarak anlaşılmadığı tespit edilmiştir.

Arıkboğa ve Şişmanoğlu (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye'de bağımsız denetimde mesleki yargı kullanımına ilişkin bağımsız denetçilerin görüşleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda, denetçilerden denetim süreci boyunca kamu yararını gözetecek etik kurallara bağlı kalmaları ve itibarlarını etkileyecek durumlardan uzak durmaları beklenmektedir. Ayrıca BDS'lerin genel olarak denetçi açısından yeterli ama denetlenen tarafından yeterince bilinmediğinden mesleki odalar tarafından BDS'ler kapsamında eğitim verilmesinin faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Cengiz, Dinç ve Güngör (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 2010-2014 yılları arasında Borsa İstanbul üretim sektöründe faaliyette bulunan 90 şirketin verilerini kullanarak bağımsız denetim kalitesinin finansal performans üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bağımsız denetim kalitesinin finansal performans üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu, denetim kalitesiyle birlikte finansal performansın yüksettiği tespit edilmiştir.

Enderoğlu vd. (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının

bağımsız denetime bakış açıları incelenmiştir. Çalışma, Kocaeli ilinde faaliyette bulunan 477 muhasebe meslek mensubuna üzerinde anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının 'BASEL' alanında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, tüm sermaye işletmelerinin bağımsız denetimden geçmesinin zorunlu olduğu, bağımsız denetimin etkinliği için etik değerlerin ön planda olmasının gerektiği ve yine bağımsız denetimde etkinlik için TÜRMOB, KGK ve Maliye Bakanlığı'nın ortak çalışması gerektiğini belirtmişlerdir.

Çandır ve Uyar (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bağımsız denetim kavramına, bağımsız denetçi olan ve olmayan muhasebe meslek mensuplarının bakış açıları incelenmiştir. Çalışma, Antalya ilinde faaliyette bulunan 208 muhasebe meslek mensubu üzerinde 19 soruluk bir anket çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının Uluslararası Muhasebe Standartları bilgi seviyelerinin 'orta' düzeyde olduğu, ve VUK bilgi seviyelerinin ise 'iyi' düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, meslek mensuplarının "Devlet kurumlarının da bağımsız denetimden geçmesi ve bağımsız denetim yetki belgesinin TÜRMOB tarafından verilmesi gerektiğini düşündükleri" de araştırma sonucunda ortaya konulmuştur.

Bekçi, Apalı ve Özlemiş Özen (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Batı Akdeniz Bölgesi'nde (Burdur, Antalya, Isparta) faaliyet yürüten muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetime bakış açıları incelenmiştir. Çalışma, Batı Akdeniz Bölgesi'nde faaliyet gösteren toplam 208 meslek mensubu üzerinde anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, meslek mensuplarının bağımsız denetime bakış açıları, mesleği icra ettikleri illere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Literatürde bu araştırmaları çoğaltmak mümkündür. Fakat literatür taramaları sonucunda bağımsız denetim hakkında Elazığ'da yapılan bir çalışma tespit edilememiştir. Bu nedenle Elazığ İlindeki meslek mensuplarının bağımsız denetime bakış açıları arasındaki farklılığın olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır. Dolayısıyla hem amaç hem ölçek, hem de elde edilen sonuçlar açısından literatürde bulunan çalışmalardan farklı olup, çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada öncelikle literatür incelemesi yapılarak muhasebe meslek mensuplarının denetime bakış açılarını ölçmek ve muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim hakkındaki bilgileri-görüşleri, denetim faaliyetlerine hazır olup olmadıkları ile bağımsız denetimin faydalı olup olmayacağı yönündeki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, bağımsız denetim alanındaki değişikliklere meslek mensuplarının bakış açılarının belirlenmesi de amaçlanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı kapsamında 12 ana hipotez geliştirilmiştir. Çalışma için oluşturulan hipotezler aşağıda verilmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin güncel yaklaşımlara bakış açılarıyla alakalı olarak yapılan hipotezler:

H₁: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H₂: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H₃: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H₄: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir.

H₅: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları kamu

kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir.

H₆: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir.

H₇: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.

H₈: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.

H₉: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.

H₁₀: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.

H₁₁: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.

H₁₂: Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.

Araştırmanın Varsayım ve Sınırlılıkları

Bu araştırmada muhasebe meslek mensupları tarafından verilen yanıtların gerçek düşünceleri olduğu varsayılmıştır. Araştırmamız sadece Elazığ il merkezindeki SMMM Odasına kayıtlı olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarından veri sağlandığı için elde edilen bulgular ancak Elazığ ili için genellenebilir. Araştırmamızda elde edilen bulguların muhasebe meslek mensuplarının tamamına genelleştirilmesi açısından da bazı sınırlılıklar içermektedir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evreni; 2018-2019 yılı içerisinde Elazığ ilinde faaliyet gösteren bağımlı ve bağımsız muhasebe meslek mensupları olarak belirlenmiştir. Elazığ Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası verilerine göre odaya kayıtlı 250 meslek mensubu olduğu tespit edilmiştir. Araştırma, odaya kayıtlı üyeler üzerinde yürütülmüştür. Evren büyüklüğünü hesaplama amacıyla kullanılan formül aşağıda yer almaktadır. Evren büyüklüğü 250 kişidir ve formüle göre örneklem büyüklüğü en az 152 (n) olması gerekmektedir. Çalışmamızda örneklem büyüklüğümüzü 155 Bağımlı ve Bağımsız Muhasebe Meslek mensubu oluşturmuştur. Bu sayı ile örneklem büyüklüğünün % 95 güven düzeyinde evreni temsil gücüne sahip olduğu söylenebilecektir (Hayran, 2012: 72; Sezgin ve Düşükcan, 2020: 1694).

Örneklem Hacmi

$$n = t^2 \cdot p \cdot q / [d^2 + t^2 \cdot p \cdot q / N]$$

N: evren büyüklüğü; t: ∞ serbestlik derecesinde teorik t tablo değeri (1,96); p: öngörülen evren oranı (0,5); q: 1-p (0,5); pxq: varyans (0,25); d: oran için öngörülen sapma miktarı-örneklem hatası (0,05).

Araştırmanın Veri Toplama ve Analizi Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması sonucunda düzenlenen anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların demografik özellikleri ve genel bilgilerine yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise meslek mensuplarının bağımsız denetimle ilgili güncel yaklaşımlara ilişkin sorular yer almıştır. Ayrıca Özçelik, Şenol ve Aktürk (2014) ve Enderoğlu vd. (2017) adlı araştırmalar referans alınarak anket soruları hazırlanmıştır. Meslek mensuplarının bakış açılarının belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçeğin genel Cronbach's Alfa değerleri, (,905) ve (,927) olarak hesaplanmıştır. Anket yönteminde karşılıklı ilişki olmadığı ve kişilerden isimlerini açıklamaları beklenmediği için, toplanan bilgilerin güvenilirliği yüksek olmaktadır. Veriler yüz yüze görüşülerek toplanılmıştır. Uygulanılan bu anket sorularının cevaplanmama oranını azaltmak ve anketin cevaplanması sırasında cevaplayanların anlayamadığı

noktaları sorarak, daha doğru ve tutarlı bilgiler elde edilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Maddeler, 5'li Likert tipi ile derecelendirilmiştir. Seçenekler şu şekildedir “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum”. Çalışmada elde edilen verilere ilişkin aritmetik ortalamaların yorumlanmasında kullanılan ölçüt aralıkları şu şekildedir (Çakınberk ve Demirel, 2010: 110; Demir ve Narlıkaya, 2020: 2898):

1,00 < aritmetik ortalama < 2,60: Düşük;

2,60 < aritmetik ortalama < 3,40: Orta;

3,40 < aritmetik ortalama < 5,00: Yüksek

Veriler SPSS-22.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi için, frekans dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, güvenirlik (cronbach alfa) analizi, t-testi ve Tek yönlü (One way) varyans analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Güvenirlik Analizi

Araştırma verilerinin tutarlılığını ölçmek amacıyla güvenirlik analizi yapılmıştır. Güvenirlik analizi için Cronbach's Alfa katsayısı kullanılmıştır. Cronbach's Alfa Katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütü (Kılıç, 2016: 48; Düşükcan, Sezgin ve Kaya, 2019: 437):

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0,41 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenirliktedir.
- $0,61 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek orta güvenirliktedir.
- $0,81 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek güvenirliktedir.

Araştırmada kullanılan meslek mensuplarının bakış açılarının belirlenmesine yönelik ölçek için güvenirlik sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Güvenirlik Analizi

Ölçeğin Adı	Cronbach Alfa
Meslek Mensuplarının Muhasebe Mesleğine Yönelik Sorular	0,852
Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Nitelikleri Hakkındaki Sorular	0,748
Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Soruları	0,766

Cronbach Alfa değerleri; Meslek Mensuplarının Muhasebe Mesleğine Yönelik Sorular 0,852, Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Nitelikleri Hakkındaki Sorular 0,748, Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Soruları 0,766 olarak hesaplanmıştır. Genel kanı olarak Cronbach Alfa değerleri sonuçlarına göre; muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin güncel yaklaşımıyla ilgili soruların ölçeklerinin orta ve yüksek güvenirlikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Katılımcılara Ait Demografik Bulguları

Frekans dağılımı; bir veya daha fazla değişkenin değerlerinin dağılımına ait özelliklerini göstermek için, verileri sayı ve yüzde olarak veren istatistiki bir sonuçtur. Frekans dağılımı; grafik şeklinde verilebileceği gibi, tablo şeklinde de verilebilir. Anket uygulamasına katılan muhasebe meslek mensuplarından elde edilen verilere ilişkin frekans dağılım tabloları ve bu tablolarda yer alan verilerin analizi aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	147	95
Kadın	8	5
Toplam	155	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere; ankete katılan katılımcıların %95’i (147 kişi) erkek, %5’i (8 kişi) ise kadın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Grupları

Yaş	Frekans	%
25-30	16	10
31-35	26	17
36-40	44	28
41-45	40	26
46 Ve Üzeri	29	19
Toplam	155	100

Tablo 3’de araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere; ankete katılan katılımcıların %10’u (16 kişi) 25-30 yaş arasında, %17’si (26 kişi) 31-35 yaş arasında, %28’i (44 kişi) 36-40 yaş arasında, % 26’sı (40 kişi) 41-45 yaş arasında ve % 19’u (29 kişi) 46 yaş ve üzeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumları

Öğrenim Durumu	Frekans	%
Lise	-	-
Önlisans	52	33
Lisans	91	59
Lisansüstü	12	8
Toplam	155	100

Tablo 4’de araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere ankete katılan katılımcıların %33’ü (52 kişi) ön lisans, % 59’u (91 kişi) lisans, % 8’i (12 kişi) yüksek lisans eğitim seviyesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumları incelendiğinde anketi cevaplayanların büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca anketin yapıldığı kişiler arasında hiç lise mezunu bulunmamaktadır.

Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mezun Olduğu Bölümler

Mezun Olunan Bölüm	Frekans	%
İşletme	67	43
İktisat	67	43
Maliye	6	4
Kamu Yön.	12	8
Çalışma Ekonomisi	3	2
Toplam	155	100

Tablo 5’de araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mezun oldukları bölümlere göre dağılımı verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere ankete katılan katılımcıların %43’ü (67 kişi) işletme, % 43’ü (67 kişi) iktisat, % 4’ü (6 kişi) maliye, % 8’i (12 kişi) kamu yönetimi ve % 2’ si (3 kişi) ise çalışma ekonomisi bölümü mezunudur.

Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Yılları

Meslekte Çalışma Yılınız	Frekans	%
1-5 Yıl	21	13
5-10 Yıl	31	20
11-15 Yıl	19	12
16-20 Yıl	28	18
21-25 Yıl	29	19
25 Ve Üzeri	27	18
Toplam	155	100

Tablo 6’da araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübelerine göre dağılımı verilmiştir.. Tabloda görüldüğü üzere; ankete katılan katılımcıların % 13’ü (21 kişi) 1-5 yıl arasında, % 20’si (31 kişi) 5-10 yıl arasında, % 12’si (19 kişi) 11-15 yıl arasında, % 18’i (28 kişi) 16-20 yıl arasında, % 19’u (29 kişi) 21-25 yıl arasında, % 18’i (27 kişi) ise 25 yıl üzeridir. Mesleki deneyimleri incelendiğinde katılımcıların yaklaşık % 97’sinin (134 kişi) 5 yıl üzeri tecrübeye sahip olduğu görülmektedir

Tablo 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Grubu Dağılımı

Meslekte Çalışma Durumunuz	Frekans	%
Bağımsız	116	75
Bağımlı	39	25
Toplam	155	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların meslek grubu dağılımına baktığımızda; yaklaşık % 75’nin (116 kişi) bağımsız faaliyet gösterdiği, % 25’nin (39 kişi) bağımlı olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Tablo 8. Bağımsız Denetçi Belgesi ve Eğitimini Almayı Düşünenler

	Bağımsız Denetçi Belgesi Almayı Düşünüyor Musunuz?		Kamu Gözetim Kurumunun Açtığı Eğitimlere Katılmayı Düşünüyor Musunuz?		Bağımsız Denetçilikle İlgili Eğitim Aldınız mı?	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	89	57	94	61	52	33
Hayır	54	35	37	24	96	62
Kararsızım	12	8	24	15	7	5
Toplam	155	100	155	100	155	100

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının, %57’si (89 kişi) denetçi belgesi almayı düşündüklerini ifade ederlerken, KGK’nın açtığı eğitimlere katılmayı düşünenlerin oranı, %61’dir (94 kişi). Bağımsız Denetçilik ile ilgili eğitim alanların oranı ise %33 (52 kişi) olarak tespit edilmiştir. Cevaplar incelendiğinde, denetçi belgesi almayı düşünenler ile KGK’nın

açtığı eğitimlere katılmayı düşünenlerin oranları birbirine çok yakın olduğu görülmektedir ki, bu durum meslek mensuplarının bağımsız denetçilik konusunda kararlı olduklarını, belgeyi almayı düşünenlerin aynı zamanda KGK'nın açacağı yetkilendirme ile ilgili eğitimlere katılmayı düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 9. Bağımsız Denetim Eğitimi Hangi Kurum Vermeli

Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kim Vermeli?	Frekans	%
TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar	98	63
KGK	22	14
Üniversiteler	12	8
Maliye Bakanlığı	23	15
Toplam	155	100

Tablo 9'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %63 (98 kişi) gibi büyük bir kısmı bağımsız denetçilik eğitimlerinin TÜRMOB tarafından verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Meslek mensuplarına anket uygulama süreci devam ederken KGK üniversiteler ile işbirliğine giderek bağımsız denetim eğitimi KGK ile sözleşme imzalayan üniversiteler tarafından verilmeye başlanmıştır.

Tablo 10. Sermaye Şirketleri Bağımsız Denetime Hazır Hale Gelmeleri Ortalama Kaç Yıl Sonra Olmalı

Sermaye Şirketlerinin Bağımsız Denetime Tabi Olması Kaç Yıl Sonra Olmalı	Frekans	%
1 yıl	19	12
2 yıl	21	14
3 yıl	44	28
4 yıl	19	12
5 yıl ve üzeri	52	34
Toplam	155	100

Tablo 10'da görüldüğü üzere, meslek mensuplarının %34 (52 kişi) sermaye şirketlerinin bağımsız denetime hazır hale gelebilmeleri için gereken sürenin 5 yıl ve üzeri olabileceğini düşünürlerken, 1 yıllık sürede (2018 yılı içinde), bağımsız denetime hazır hale gelebileceğini düşünenlerin oranı ise, %12 (19 kişi) gibi oldukça düşük bir rakamda gerçekleşmiştir. Uygulamanın içinde olan meslek mensuplarının görüşleri dikkate alındığında, sermaye şirketlerinin bağımsız denetim uygulamalarını eksiksiz yerine getirebilmeleri için, yapılması gereken iş yoğunluğunun fazla olduğunu göstermektedir.

Ölçek Puanları

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine ilişkin sorular ve ortalama değerleri Tablo 11'de özetlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Muhasebe Mesleğine İlişkin Soruları ve Ortalama Değerleri

Değişkenler	1		2		3		4		5		Toplam		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
*Bağımsız Denetime Yönelik Gelişmeler Yakından Takip Edilmelidir.	-	-	6	4	26	17	92	59	31	20	155	100	3,95	,724
*TMS/TFRS 'nin Uygulanması Bağımsız Denetime Olumlu Etkilerde Bulunur.	10	7	9	6	33	21	83	53	20	13	155	100	3,61	1,003
*KOBİ Ve BOBİ' nin Denetim Standartlarında Farklılaştırma Oluşturulur.	5	3	11	7	50	32	66	43	23	15	155	100	3,59	,938
*Bağımsız Denetimde Mali Tablolar Hazırlanırken Tarafsız, Doğru Ve Güvenilir Olmalıdır.	-	-	11	7	10	7	45	29	89	57	155	100	4,30	1,094
*TÜRMOB, KGK ve Maliye B. Bağımsız Denetim Konusunda Uyum İçinde Çalışmalıdır.	10	7	3	2	6	4	53	34	83	53	155	100	4,26	1,082
*Mali Müşavirlik Denetçiler Açısında Zorunlu Olması Gerekir.	10	7	5	3	36	23	56	36	48	31	155	100	3,82	1,108
*Uzman Denetçilerle Birlikte Bağımsız Denetim Başarılı Olur.	5	3	15	10	28	18	61	39	46	30	155	100	3,83	1,064
*Bağımsız Denetim Sürecinin Kolaylaştırılması, Vergi Mevzuatı İle TMS/TFRS' nin Arasındaki Uyum İle Mümkündür.	-	-	6	4	6	4	101	65	42	27	155	100	4,15	,666
*Denetim Kalitesinin Arttırılması Denetim Kurulunun Bağımsız Denetim Ücretini Bir Başka Kurumdan Tahsis Etmesiyle Mümkündür.	-	-	11	7	30	19	73	47	41	27	155	100	3,93	,861
*KGK'nın Yaklaşımları Bağımsız Denetimin Etkinliğini Arttırır.	1	1	-	-	28	18	91	58	35	23	155	100	4,03	,683
*Meslek Mensuplarının Görüşleriyle Bağımsız Denetime İlişkin Gelişmeler Yaşanmıştır.	4	3	12	8	34	22	77	49	28	18	155	100	3,73	,935
*Anlaşılır Denetim Standartları Gerçekleştirilmelidir.	4	3	3	2	19	12	83	53	46	30	155	100	4,06	,855
*Maliye Bakanlığı'nın Sistem Üzerindeki Etkisi Azaltılmalıdır.	7	5	25	16	48	31	44	28	31	20	155	100	3,43	1,117
*Denetim İle İlgili Gerekli Tüm Destekleyici Yasal Düzenlemeler Tamamlanmalıdır.	-	-	2	1	8	5	93	60	52	34	155	100	4,26	,612
*Denetim Kapsamına İlişkin Belirsizlikler Ortadan Kaldırılmalıdır.	2	1	1	1	13	9	81	52	58	37	155	100	4,24	,739
*Denetim İle İlgili Mevzuatta, Etik Değerlere Ve Cezaya Vurgu Yapılmalıdır.	-	-	12	8	22	14	95	61	26	17	155	100	3,87	,779
TOPLAM													63,06	14,26
1. Kesinlikle Katılmıyorum 4. Katılıyorum 2. Katılmıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum 3. Kararsızım														

Tablo 11'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine göre sıralandığında "Bağımsız Denetimde Mali Tablolar Hazırlanırken Tarafsız, Doğru ve Güvenilir Olmalıdır" (4,30) sorusu ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca "Bağımsız Denetimde Mali Tablolar Hazırlanırken Tarafsız, Doğru ve Güvenilir Olmalıdır." sorusunun muhasebe meslek mensuplarının çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlar içerisinde önem derecesinin orta düzeyde olduğu fakat diğer soruların ortalamalarının düşük seviyelerde kalması muhasebe mesleğinin çalışma yaşamına etkisinin istenilen düzeyde olmadığına kanıt gösterilebilir.

Bu sonuçlara göre Tablo 11'de yer alan ve araştırmaya muhasebe meslek mensuplarının

muhasabe mesleğine etkisiyle ilgili sorunların her biri, araştırmaya muhasabe meslek mensupları tarafından belirli oranlarda önemli olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucu olarak muhasabe mesleğine etkisinin oldukça yüksek ve bu sorunların çözümü kavuşturulması gerektiğinin yorumu yapılabilir.

Tablo 12. Katılımcıların Bağımsız Denetim Niteliklerine İlişkin Sorular ve Ortalama Değerleri

Değişkenler	1		2		3		4		5		Toplam		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
*Kâğıt Üzerinde (Yüzeysel) Bir İşleme Dönüşmesi Tüm Sermaye İşletmelerinin Bağımsız Denetime Tabi Olması Durumunda Mümkündür.	6	4	24	15	54	35	54	35	17	11	155	100	3,34	,995
*6335 Sayılı Yasa İle Denetime Tabi Tutulacak Şirketlerin, Bakanlar Kurulunca Belirlenecek Olması Olumlu Bir Gelişmedir.	10	6	19	12	35	23	71	46	20	13	155	100	3,46	1,071
*Bağımsız Denetim Zorunluğu Ayrım Yapılmaksızın KOBİ Ve BOBİ Sermaye Şirketlerinde Uygulanmalıdır.	7	5	19	12	24	15	79	51	26	17	155	100	3,63	1,045
*Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tablolar, İşletme Yöneticilerinin Alacağı Kararların Kalitesini Artıracaktır.	3	2	5	3	12	8	76	49	59	38	155	100	4,18	,856
*"Muhasebe Vergi İçindir" Anlayışı Yerine "Bilgi İçin Muhasebe" Anlayışının Yerleşmesine Katkı Sağlar.	3	2	15	10	15	10	79	51	43	27	155	100	3,93	,968
*Etik Değerlerin Ön Plana Çıkarılması Bağımsız Denetim Etkinliğini Arttırır.	6	4	4	3	9	6	63	40	73	47	155	100	4,25	,963
*Uygulanan Kanuni Yaptırımların Gücü Bağımsız Denetimin Etkinliği Arttırır.	-	-	6	4	16	10	84	54	49	32	155	100	4,14	,748
*Etik Bağımsızlığı Etik Bir Konu Olup, Toplumun Ve Denetçinin Etik Değerlere Bağlılığı Denetim Üzerinde Etkilidir.	-	-	6	4	13	8	93	60	43	28	155	100	4,12	,711
TOPLAM													31,05	7,357
1. Kesinlikle Katılmıyorum 4. Katılıyorum 2. Katılmıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum 3. Kararsızım														

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine ilişkin sorular ve ortalama değerleri Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan muhasabe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine göre sıralandığında “etik değerlerin ön plana çıkarılması bağımsız denetim etkinliğini arttırır” (4,25) sorusu ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca “etik değerlerin ön plana çıkarılması bağımsız denetim etkinliğini arttırır” sorusunun muhasabe meslek mensuplarının çalışma yaşamlarını olumlu yönde etkilediği fakat diğer soruların ortalamalarının da yüksek seviyelerde kalmasının bağımsız denetim niteliklerine etkisinin istenilen düzeyde olduğuna kanıt gösterilebilir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine göre sıralandığında; “bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar, işletme yöneticilerinin alacağı kararların kalitesini artıracaktır” (4,18), “uygulanan kanuni yaptırımların gücü bağımsız denetimin etkinliği artırır” (4,14), “Denetçi Bağımsızlığı Etik Bir Konu Olup, Toplumun Ve Denetçinin Etik Değerlere Bağlılığı Denetim Üzerinde Etkilidir” (4,12), “önem derecesi ile Tablo 12’de yer almıştır.

Bu sonuçlara göre Tablo 12’de yer alan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine göre muhasebe mesleğinde karşılaştıkları sorunların her biri, araştırmaya katılan muhasebe mensupların tarafından belirli oranlarda önemli bulunmuştur. Bunun sonucu olarak Elazığ İlinde görev yapmakta olan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim nitelikleri ilgili sorunla karşılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyine İlişkin Soruları ve Ortalama Değerleri

Değişkenler	1		2		3		4		5		Toplam		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
*İşletme Sahiplerinin Bağımsız Denetime Yaklaşımları Denetimin Etkinliğini Arttıracaktır.	-	-	3	2	29	19	88	56	35	23	155	100	4,00	,703
*İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışını Geliştirir.	3	2	3	2	10	6	98	63	41	27	155	100	4,10	,757
Yat Dışı Ekonominin Azalmasına Katkı Sağlar.	3	2	3	2	18	12	75	48	56	36	155	100	4,15	,844
Ortakların Haklarının Korunmasına Katkı Sağlar.	-	-	7	5	18	12	72	46	58	37	155	100	4,17	,804
İşletmelerin Kredibilitesini Arttırır.	-	-	3	2	16	10	89	57	47	30	155	100	4,16	,679
*İşletmelerin Çoğunluğu Faaliyet Sonuçları Ve Politikaları İle Hisse Senetlerine Etki Etme İhtimali Bulunan Gelişmeleri Kamuya Açıklanmaktadır.	3	2	4	3	45	29	63	40	40	26	155	100	3,86	,900
İşletme Sahiplerinin Konu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri Arttırılmalıdır.	6	4	-	-	9	6	88	57	52	33	155	100	4,16	,849
TOPLAM													28,6	5,536
1. Kesinlikle Katılmıyorum 4. Katılıyorum 2. Katılmıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum 3. Kararsızım														

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine ilişkin sorular ve ortalama değerleri Tablo 13’de özetlenmiştir

Tablo 13’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine ilişkin sorular değerlendirildiğinde “tüm ortakların haklarının korunmasına katkı sağlar” (4,17) sorusu ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca “tüm ortakların haklarının korunmasına katkı sağlar” sorusunun muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine fayda sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat diğer soruların ortalamanın altında kalması bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine etkisinin istenilen düzeyde olmadığına kanıt gösterilebilir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine göre sıralandığında; “işletmelerin kredibilitesini arttırır” (4,16), “*işletme

sahiplerinin konu hakkındaki bilgi düzeyleri arttırılmalıdır” (4,16), “kayıt dışı ekonominin azalmasına katkı sağlar” (4,15), “işletmelerde kurumsal yönetim anlayışını geliştirir” (4,10) önem derecesi tablo 13’de yer almıştır. Tablo 13 incelendiğinde de görüleceği gibi cevaplarının birbirine ne kadar yakın olduğu görülmektedir, bunun sonucunda da ankete katılan kişilerin ortak noktada buluştuklarını ve herkes içinde fayda sağlayacağını gösterir.

Bu sonuçlara göre Tablo 13’de yer alan araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyine ilişkin sorunların her biri, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları tarafından belirli oranlarda önemli bulunmuştur. Bunun neticesinde Elazığ İlinde görev yapmakta olan muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini yaparken ortak sorunla karşı karşıya kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Bulgularının Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik İncelenmesi

Aşağıda katılımcıların demografik özellikleriyle meslek mensuplarının mesleğe yönelik ilişkileri arasında farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aralarındaki farklılıkların tespiti için ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi yapılmıştır.

Tablo 14. Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Niteliklerine Yönelik Algılarının Demografik Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Yaş	20-25	-	-	-	2,457	,048
	25-30	16	3,90	0,25		
	31-35	26	3,78	0,52		
	36-40	44	3,94	0,45		
	41-45	40	3,93	0,40		

Tablo 14’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları demografik özelliklerine göre incelendiğinde yaş değişkeni açısından ($p < 0,05$, H_1 kabul) anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca ortalama puanlar incelendiğinde ise 36-40 yaş grubundaki meslek mensuplarının diğer yaş grubundaki meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Bulgularının Bağımsız Denetimin Niteliklerine İlişkin İncelenmesi

Katılımcıların demografik özellikleri ile bağımsız denetimin nitelikleri hakkında ki ilişkileri arasında farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aralarındaki farklılıkların tespiti için iki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi yapılmıştır. Analizler neticesinde; muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$, H_2 red).

Katılımcıların Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Bulgularının Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Açısından İncelenmesi

Katılımcıların demografik özellikleri ile bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyiyle ilişkileri arasında farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aralarındaki farklılıkların tespiti için iki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla bağımsız grup

arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi yapılmıştır. Analizler neticesinde; muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_3 red).

Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarını Çerçevesinde Mesleğe Yönelik Sorularının Anova İle Değerlendirilmesi

Tablo 15. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Yaklaşımların Kamu Kurumunun Açtığı Eğitimlere Katılma Düşüncelerine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Kamu Gözetiminin Açtığı Eğitime Katılma	Evet	94	4,01	0,44	4,776	,010
	Hayır	37	3,77	0,39		
	Kararsızım	24	3,93	0,26		

Tablo 15’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Sonuç olarak H_4 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise evet diyen meslek mensuplarının, hayır ve kararsızım şeklinde cevap veren meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden schefe testi sonuçlarının kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre evet işaretleyen katılımcı grubu ile hayır işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. [Ortalamalar arası fark (evet-hayır): -0,244]

Tablo 16. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Yaklaşımların Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kimlerin Vermesine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kim Vermeli	TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar	98	4,01	0,35	2,941	,035
	KGK	22	3,84	0,41		
	Üniversiteler	12	3,94	0,33		
	Maliye Bakanlığı	23	3,75	0,63		

Tablo 16’da verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Sonuç olarak H_7 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar diyen meslek mensuplarının diğer verilen cevaplar çerçevesinde meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden schefe testi sonuçlarının bağımsız denetçilik eğitimi kimlerin vermesine göre TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar işaretleyen katılımcı grubu ile Maliye Bakanlığı işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. [Ortalamalar arası fark

(TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar –Maliye Bakanlığı): 0,257]

Ayrıca katılımcıların bağımsız denetime bakış açılarının muhasebe meslek mensuplarına yönelik yaklaşımların sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre de Anova ile değerlendirilmesi yapılmıştır. Analiz sonucunda;

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Sonuç olarak H_{10} hipotezi red edilmiştir.

Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarını Çerçevesinde Bağımsız Denetimin Nitelik Sorularının Anova İle Değerlendirilmesi

Tablo 17. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Bağımsız Denetimin Niteliklerinin Kamu Kurumunun Açtığı Eğitimlere Katılma Düşüncelerine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Kamu Gözetiminin Açtığı Eğitime Katılma	Evet	94	3,85	0,56	4,519	,012
	Hayır	37	4,07	0,29		
	Kararsızım	24	3,71	0,41		

Tablo 17’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Sonuç olarak H_5 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise hayır diyen meslek mensuplarının evet ve kararsızım şeklinde cevap veren meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden scheffe testi sonuçlarının kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre hayır işaretleyen katılımcı grubu ile kararsızım işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. [Ortalamalar arası fark (hayır- kararsızım): 0,362]

Tablo 18. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Bağımsız Denetimin Niteliklerinin Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kimlerin Vermesine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kim Vermeli	TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar	98	4,04	0,36	11,690	,000
	KGK	22	3,65	0,65		
	Üniversiteler	12	3,72	0,44		
	Maliye Bakanlığı	23	3,51	0,58		

Tablo 18’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Sonuç olarak H_8 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar diyen meslek mensuplarının diğer verilen cevaplar çerçevesinde meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden scheffe testi sonuçlarının bağımsız denetçilik eğitimi kimlerin vermesine göre TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar işaretleyen katılımcı grubu ile KGK işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık çıkmıştır (TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar – KGK): 0,391]

Tablo 19. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Bağımsız Denetimin Niteliklerinin Sermaye Şirketlerinin Bağımsız Denetime Tabi Olma Süresine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Sermaye Şirketlerinin Bağımsız Denetime Tabi Olması Kaç Yıl Sonra Olmalı?	1 Yıl	19	4,18	0,39	8,033	,000
	2 Yıl	21	3,74	0,23		
	3 Yıl	44	3,64	0,66		
	4 Yıl	19	3,78	0,54		
	5 Yıl ve Üzeri	52	4,07	0,28		

Tablo 19’da verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Sonuç olarak H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise bağımsız denetime tabi olma süresini 1 Yıl olarak belirten meslek mensuplarının diğer cevapları veren meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden scheffe testi sonuçlarının sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre 1 Yıl işaretleyen katılımcı grubu ile 2 Yıl işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [Ortalamalar arası fark (1 Yıl– 2 Yıl): 0,433]. Ayrıca yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden scheffe testi sonuçlarının sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre 1 Yıl işaretleyen katılımcı grubu ile 3 Yıl işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında da anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir [Ortalamalar arası fark (1 Yıl– 3 Yıl): 0,541].

Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarını Çerçevesinde Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Sorularının Anova İle Değerlendirilmesi

Katılımcıların bağımsız denetime bakış açıları bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi açısından kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılmalarına ilişkin düşüncelerinin Anova ile değerlendirilmesi neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Sonuç olarak H_0 hipotezi red edilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Açısından Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kimlerin Vermesine Göre Anova İle Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Bağımsız Denetçilik Eğitimi Kim Vermeli	TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar	98	4,16	0,37	5,733	,001
	KGK	22	4,10	0,28		
	Üniversiteler	12	4,12	0,28		
	Maliye Bakanlığı	23	3,74	0,78		

Tablo 20’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Sonuç olarak H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar

diyen meslek mensuplarının diğer verilen cevaplar çerçevesinde meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden schefe testi sonuçlarının bağımsız denetçilik eğitimi kimlerin vermesine göre TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar işaretleyen katılımcı grubu ile Maliye Bakanlığı işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. [Ortalamalar arası fark (TÜRMOB ve Yetki Verilen Odalar –Maliye Bakanlığı): 0,419]

Tablo 21. Katılımcıların Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Bağımsız Denetimin İşletmelere Sağlayacağı Katkı Düzeyi Açısından Sermaye Şirketlerinin Bağımsız Denetime Tabi Olma Anova İle Süresine Göre Değerlendirilmesi

Değişkenler		N	Ortalama	Standart sapma	F	p
Sermaye Şirketlerinin Bağımsız Denetime Tabi Olması Kaç Yıl Sonra Olmalı?	1 Yıl	19	4,37	0,40	3,900	,005
	2 Yıl	21	3,86	0,53		
	3 Yıl	44	4,05	0,58		
	4 Yıl	19	4,22	0,29		
	5 Yıl ve Üzeri	52	4,05	0,30		

Tablo 21’de verilen analizler neticesinde;

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Sonuç olarak H_{12} hipotezi kabul edilmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise 1 Yıl diyen meslek mensuplarının diğer verilen cevaplar çerçevesinde meslek mensuplarına göre daha fazla bağımsız denetimle ilgili güncellemeleri takip ettikleri belirlenmiştir.

Yapılan çoklu karşılaştırmalı testlerinden schefe testi sonuçlarının sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre 1 Yıl işaretleyen katılımcı grubu ile 2 Yıl işaretleyen katılımcı gruplarının algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. [Ortalamalar arası fark (1 Yıl– 2 Yıl): 0,511].

Araştırma Hipotezlerinin Sonuçları

Araştırmanın amacına ilişkin oluşturulan hipotezlerin sonuçları Tablo 22’de sunulmuştur. Değişkenler arasında yapılan t-testi ve Anova analizlerinin sonucunda, başta kurulmuş olan 12 hipotezden 8’si kabul edilmiş ve 4 tanesi de reddedilmiştir.

Tablo 22. Hipotezlerin Kabul ve Red Durumları

Hipotez No.	Hipotezler	Sig (p)	Sonuç
H ₁	Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	0,048	Kabul
H ₂	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	-	Red
H ₃	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	-	Red
H ₄	Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir.	0,010	Kabul
H ₅	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık	0,012	Kabul

	göstermektedir.		
H ₆	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları kamu kurumunun açtığı eğitimlere katılma düşüncelerine göre farklılık göstermektedir.	-	Red
H ₇	Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.	0,035	Kabul
H ₈	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.	0,000	Kabul
H ₉	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları denetçilik eğitimi veren kurumlara göre farklılık göstermektedir.	0,001	Kabul
H ₁₀	Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.	-	Red
H ₁₁	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetim niteliklerine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.	0,000	Kabul
H ₁₂	Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmeye sağlayacağı katkı düzeyine yönelik algıları sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine göre farklılık göstermektedir.	0,005	Kabul

p>0,05= Red, p<0,05= Kabul

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda öncelikle Elazığ ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine, kurumsal kimliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Böylelikle meslek mensuplarının demografik özelliklere göre sayısal ve yüzdesel değerlerine ulaşılmıştır. Daha sonra ise meslek mensuplarının bağımsız denetime yönelik algılarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiş ve meslek mensuplarının demografik özellikleri ile bağımsız denetime yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak adına analizler yapılmıştır. Elazığ ilinde bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının genel durumunu değerlendirecek olursak:

Ankete katılan 155 katılımcının %95'i erkek, %5'nin kadın olduğu görülmektedir. Ankete katılan bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının genel olarak yaş dağılımlarına bakıldığında ise katılımcıların %81'i 25-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre yaş aralığının ağırlıklı olarak genç ve orta yaş kesiminden oluşması nedeniyle meslek mensuplarının, bağımsız denetim ile ilgili yeterli bilgi ve tecrübe birikimi kazanmış kişiler olduğu söylenebilir. Denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının eğitim durumlarının toplam rakamlar üzerinden değerlendirildiğinde ise, meslek mensuplarının %100' ü üniversite mezunu olduğu ve eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca bu meslek mensuplarının mezun oldukları bölümler açısından bakıldığında ise %86'lık oranlarla işletme ve iktisat bölümlerinden mezun oldukları görülmektedir.

Anket katılan bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının meslekte çalışma yılları bakımından çoğunluğunun 10 yıl üzerinde çalışma hayatında yer aldıkları belirlenmiştir. Bu durum ankete katılanların mesleki tecrübelerinin oldukça yüksek olduğu göstermektedir. Ankete katılan bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının mesleki grupları bakımından incelendiğinde ise %75 bağımsız, %25 bağımlı olarak çalıştıkları görülmektedir. Buda anketimize katılan meslek mensuplarının büyük bir oranının bağımsız çalıştığını göstermektedir.

Ankete katılan bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının bağımsız denetçi

belgesi ve eğitimi almalarıyla ilgili analizde ise %57'nin evet, %35'nin hayır ve %8'inin de kararsız olduğu görülmektedir. Bu durum meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun bağımsız denetçi belgesi ve eğitimi almak istediklerini göstermektedir. Ankete katılan bağımsız denetimle ilgili bilgiye sahip meslek mensuplarının bağımsız denetim eğitimi verecek kurumlarla ilgili vermiş oldukları cevaplar neticesinde %63'lük oranla TÜRMOB ve Yetki Verilen Odaların yapılmasını istemiştir. Bu durum da meslek mensuplarının TÜRMOB ve Yetki Verilen Odaların konuya daha hakim olduklarını düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

Son olarak çalışmamızda, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik sorularını, bağımsız denetim nitelikleri hakkında ve bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik algılarını kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesi, bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi ve sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin sorular dikkate alınarak değerlendirmeye gidilmiştir.

Meslek mensuplarının muhasebe mesleğine yönelik sorularına ilişkin algıları kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle arasında bir bağlantı olup olmadığı incelendiğinde ise;

✓ Kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle muhasebe mesleğine yönelik algıları incelendiğinde, kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle muhasebe mesleğine yönelik soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

✓ Kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında algıları incelendiğinde, Kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

Kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik algıları incelendiğinde;

✓ Kamu kurumunun açtığı eğitime katılma düşüncesiyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. ($p > 0,05$)

Meslek mensuplarının bağımsız denetim nitelikleri hakkında ilişkin algıları bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi arasında bir bağlantı olup olmadığı incelendiğinde ise;

✓ Bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle muhasebe mesleğine yönelik algıları incelendiğinde, bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle muhasebe mesleğine yönelik soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

✓ Bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında algıları incelendiğinde, bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

✓ Bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik algıları incelendiğinde, bağımsız denetçi eğitimini kimlerin vermesi görüşüyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

Meslek mensuplarının bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik algılarıyla sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin bir bağlantı olup olmadığı incelendiğinde ise;

✓ Sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle muhasebe mesleğine yönelik algıları incelendiğinde, sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle muhasebe mesleğine yönelik soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. ($p > 0,05$)

✓ Sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında algıları incelendiğinde, sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle bağımsız denetim nitelikleri hakkında sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p<0,05$)

✓ Sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik algıları incelendiğinde, sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi olma süresine ilişkin görüşüyle bağımsız denetimin işletmelere sağlayacağı katkı düzeyi yönelik sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($p<0,05$)

Genel bir değerlendirme yaparsak, bağımsız denetimde katılımcılarımızın denetim özelliği, nitelikleri ve işletmeye katkı düzeyleri konusunda görüş farklılıkları bulunmadığı daha doğrusu istatistiksel anlamda farklılık göstermeyişi nedeniyle bağımsız denetimin bu özellikleri konusunda bir görüş birliği ortaya konulmuştur. Meslek mensuplarının işlerinde belirli bir standarda ve tekniğe uygun olarak yapacakları denetim işlemi; hem denetlenen işletmeye, hem de denetimi yapan meslek mensuplarının işletmeye olumlu etkiler sağlayacağı söylenebilir. Bu bağlamda denetim; işletmelerin yaşamlarını sürdürmelerinde ve yapılan işlemlerde kaliteyi olumlu olarak etkileme gücüne sahip olacaktır. Özellikle iş yaşamında standardizasyon önem arz ettiği günümüz denetiminde de standardizasyon paralelinde önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, iş kapsamında denetimin güncel olarak öneminin artmasıyla beraber bu alanda ulusal ve uluslararası standartlara uyumu da beraberinde getireceği bir gerçektir.

Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle bağımsız denetim hakkında muhasebe meslek mensuplarının şu önerileri göz önünde bulundurması gerekmektedir: Öncelikle denetim işletmelerin arasında da yer alan mevzuat karışıklıklarının bir an önce çözülmesi gerekmektedir. Muhasebe meslek mensuplarıyla bağlantılı olduğu şirket hakkında yeterince bilgi sahibi olmalıdır. Muhasebe meslek mensuplarıyla ile bağımsız denetçiler arasındaki yakın bir ilişki olmalıdır. Muhasebe meslek mensuplarıyla işletmelerin bağımsız olmalıdır. Muhasebe meslek mensupları işinde uzman ve çalışkan olmalıdır. Bağımsız denetlemeye ilişkin düzenlemeleri hangi meslek grubu tarafından yapılacağı belirtilmeli bir den fazla meslek grubu yerine çoğu ülkede yapıldığı gibi bir meslek grubu tarafınca yerine getirilmesi fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Apalı, A., Bekci, İ. ve Özlemiş Özen, Ö. (2020). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetime Bakış Açılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Batı Akdeniz Bölgesi Örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (16), 173-195.
- Anıkboğa, D. ve Şişmanoğlu E. (2016). Türkiye’de Bağımsız Denetimde Mesleki Yargı Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (49), 29-48.
- Cengiz, S., Dinç, Y. ve Güngör S. (2017). Bağımsız Denetim Kalitesinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul’da Bir Uygulama. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(9), 171-197.
- Çakınberk, A. ve Demirel, E.T. (2010). Örgütsel Bağlılığın Belirleyicisi Olarak Liderlik: Sağlık Çalışanları Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 103-119.
- Çandır, D. ve Ünal Uyar, G. F. (2018). Independent Audit Overview of Professional Accountants in Antalya Province. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8 (4), 343-354.
- Çelik, S. (2013). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği*. Yüksek Lisans Tezi,

- Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Niğde.
- Demir, Ö. ve Narlıkaya, Z. (2020). Covid-19 Salgını Sürecinde Muhasebe ve Finans Derslerini Alan Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumlarının Araştırılması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2894-2904.
- Düşükcan, M., Sezgin, E.E. ve Kaya, E. (2019). Elazığ 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonlarında Görev Yapan Sağlık Çalışanlarında İş Streslerinin İşten Ayrılma Niyetine Etkisi. *Journal of Academic Value Studies (JAVStudies)*, 5(3), 433-442.
- Elitaş, C., Karakoç, M. ve Özdemir, S. (2011). Muhasebe Meslek Mensupları Perspektifinden Türkiye Muhasebe Standartları. *World Of IFRS Dergisi*, (5), 1-13.
- Enderoğlu, A. D., Konakay, G., Karacan, S. ve Günce, N. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetime Bakış Açısı. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 10(2), 14-20.
- Erol Fidan, M. ve Cinit, H. (2013). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Algı Düzeylerinin Tespitine Yönelik Uygulama: Eskişehir İli Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)*, (59), 39-60.
- Hayran, O. (2012). *Sağlık Bilimlerinde Araştırma ve İstatistik Yöntemler*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Kılıç, S. (2016). Cronbachs Alpha Reliability Coefficient, *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Mohiuddin, G. (2015). A study on audit independence and corporate governance of private commercial bankers of Bangladesh. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 44 (3), 1-12.
- Özcelik, H., Şenol, H. ve Aktürk, A. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)*, (62), 55-72.
- Pike, E. J. (2003). *Studies on auditing*. (P.h.d. Thesis), Wisconsin University, Madison.
- Sawan, N. and Hamuda, K. (2014). Perceptions of Auditor Independence in Libyan Audit Market. *International Business Research*, 7(2), 120-128.
- Sezgin, E.E. ve Düşükcan, M. (2020). Hemşirelerin Öz Yeterlik İnanç Düzeylerinin Performansları Üzerindeki Etkisi: Elazığ İli Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1689-1702.
- Uyar, S. ve Özdemir S. H. (2015). İşletmelerin Bağımsız Denetime Bakış Açılarına İlişkin Bir Araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(3), 117-123.